

NOU 2024: 7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer. Høring.

NHO Mat og Drikke viser til høringsbrev av 15. mai 2024 om høring av NOU 2024:7, *Norge og EØS: Utvikling og erfaringer* (Eldringutvalget). NHO Mat og Drikke, som representerer om lag 2.000 bedrifter med 40.000 sysselsatte i mat- og drikkenæringen i Norge, vil innledningsvis takke utvalget for et grundige arbeid med å synliggjøre EØS-avalens helt vesentlige betydning for næringsliv og samfunnslivet i Norge.

NHO Mat og Drikke viser videre til Næringslivets Hovedorganisasjons (NHO) høringsuttalelse til NOU 2024:7 av 30. august 2024, som vi slutter oss til.

EØS-avtalen er uten sammenlikning Norges viktigste internasjonale avtale, og EU er Norges viktigste handelspartner. Ved at EØS-avtalen gir norske bedrifter full adgang til EUs indre marked, innebærer avtalen at norsk økonomi integreres i EUs indre marked. Dermed blir EØS-medlemskapet også en stabiliserende faktor for Norge i den globale økonomiske uroen verden har opplevd de siste 15 årene, med klimakrisen, finanskrisen, brexit, pandemien, og nå med storrig i Europa og geopolitisk uro.

EU er også på matområdet, Norges viktigste handelspartner. Samtidig som det er et hovedmål å bruke norske råvarer i produksjonen, er næringen en stor importør av innsatsfaktorer som er helt nødvendig for å ivareta forsyningssikkerheten, og en høy norsk mat- og drikkeproduksjon. Næringen har internasjonale verdikjeder som tilfører mat- og drikkebedriftene teknologi, investeringer, innovasjon og nye ideer som bidrar til økt produktivitet og styrket konkurransekraft. EØS-avtalen bidrar til at næringen tar del i spesialiseringen og produktivitetsveksten som skjer i internasjonale verdikjeder.

Mat- og drikkenæringen er det største enkeltområdet for regelverksproduksjonen i EU/EØS, og matområdet utgjør alene nærmere 35 – 40 prosent av regelverkene som tas inn i EØS-avtalen. Landbruk, og fiskerier er ikke en del av EØS, men tollvernet for landbruksvarer og avtalene om tollfrie kvoter er knyttet til EØS-avtalens artikkel 19 og protokoll 3. EU viser gjennom EØS-samarbeidet forståelse for beskyttelsesbehovet for norsk landbruksproduksjon.

Felles veterinærregler, matsikkerhetsregler, og klima- og miljøstandarder forsterker betydningen av EØS-avtalen. Mat- og drikkenæringen er som næringslivet ellers omfattet av EØS-avtalens horisontale regelverk, og er opptatt av at norske myndigheter arbeider systematisk for å ivareta næringslivets interesser i politikk- og regelverksutviklingen som skjer i EU og som siden tas inn i EØS-avtalen.

Tydeligere politisk koordinering og prioriteringer

EUs sektorovergrepene politikkpakker har ført til at regelverksutviklingen i EØS har skutt fart. Dette skyldes bl.a. at klimahensyn, beredskapshensyn og forsyningssikkerhet (såkalt strategisk autonomi) blir stadig viktigere i lover og regler, uavhengig av sektor. En stadig større og mer detaljert regelverksutvikling i EU som siden innlemmes i EØS-avtalen krever større kapasitet og høyere kompetanse hos de myndighetene som skal både ivareta norske interesser, og vurdere regelverket før eventuell innføring i

Norge. NHO Mat og Drikke mener at regjeringen enten må tilføre større ressurser til EØS-prosessene, eller at EØS-arbeidet gjennom politisk styring og instruks må prioriteres høyere innenfor eksisterende rammer.

Stadig mer sektorovergrepene politikkutforming og økt kompleksitet i regelverksutviklingen fører til et tydeligere behov for styrket politisk koordinering og prioriteringer av EØS-saker i regjeringen og sentralforvaltningen. NHO Mat og Drikke mener regjeringen må ta et tydeligere sektorovergrepene koordinering- og prioriteringsansvar for EØS-saker.

Det bør vurderes om det også er behov for en klargjøring og/eller ansvarliggjøring i alle relevante myndighetsorganer. Dette vil gjelde alle departementer, inkludert deres underliggende etater. Ett departement bør sikre at slik koordinering skjer.

Regelverkene gir både markedsadgang og rettsikkerhet for næringslivet, og er bra for mat- og drikkenæringen. EUs regelverksutvikling er ofte referansenivået for tilsvarende regelverksutvikling i andre deler av verden. En betydelig utfordring for mat- og drikkenæringen er imidlertid norske myndigheters manglende kapasitet til oppfølging av næringens interesser på EØS-nivå. Dette fører til at norske myndigheter kommer for sent inn i regelverksprosesser som har stor betydning for mat- og drikkenæringens rammevilkår.

Eldringutvalget belyser tydelig utfordringene med ivaretagelse av næringslivets behov og interesser i norske regjeringers oppfølging av regelverksutviklingen i EØS. Utvalget peker på at Norges handlingsrom i EØS-avtalen begynner med målbevisst påvirkning fra tidligst mulig stadium i EUs politikk- og regelverksutvikling. Utvalget påpeker videre at systematisk arbeid gjennom regelverksutviklingen frem til vedtak i EU, etterfulgt av rask inkludering i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk lovgivning er avgjørende for at norske interesser ivaretas, og avtalen fungerer best mulig.

Tidlig tilstedeværelse og involvering i EØS-arbeidet

Eldringutvalget peker på at norske regjeringer ikke har hatt en klar strategi med gode prioriteringer for å ivareta sentrale norske interesser i regelverksutviklingen, og at det haster med å dette på plass. Utvalget er tydelig på at det må bygges en bedre kultur og forståelse for god nok på påvirkning, kunnskapsbygging, gjennomføring og håndheving av EØS-regelverk. Disse fire elementene henger tett sammen og god oppfølging vil gi bedre forutsigbarhet for den store delen av næringslivets rammevilkår som er basert på EØS-regelverk, og som håndheves av departementer, et stort antall direktorater, tilsyn m.v. samt regionale og lokale myndigheter i Norge.

Utvalget understreker betydningen av at regjeringen bl.a. involverer næringslivet og partene i arbeidslivet bredest mulig involvering i tidlig fase i politikkutforming og regelverksutviklingen i EU. Den stadig mer komplekse og detaljerte regelverksutviklingen gjør at det kreves større faglig kompetanse om hvordan dette påvirker næringslivet enn tidligere. Det kan ikke forventes at hverken myndighetene eller næringsaktørene alene har all denne fagkompetansen, noe som reiser spørsmål om ikke myndighetene i enda større grad i dag må involvere næringslivet som blir berørt av lovgivningen. Utvalget peker på at tidlig involvering øker kunnskapen om regelverksutviklingen og hvilken betydning EØS-regelverkene vil få for næringslivet når de innføres i Norge og håndheves av norske forvaltningsorganer.

For mat- og drikkenæringen er det viktig med både tidlig involvering, og rask innføring av EØS-regelverk. Tidlig involvering vil øke næringens kunnskap om politikk- og regelverksutviklingen i EØS-avtalen, mens rask og harmonisert innføring gjør at norske bedrifter kan konkurrere på like vilkår med europeiske aktører. Både tidlig involvering og rask innføring vil gi mat- og drikkenæringen styrket konkurransekraft i vårt eget hjemmemarked.

NHOs høringsuttalelse har en nærmere gjennomgang av hvordan regjeringene i hhv. Sverige, Danmark og Finland har organisert faste samarbeidsarenaer med partene i arbeidslivet for prioriteringer, gjensidig kunnskapsutveksling og tidlig påvirkningsarbeid i tilknytning til politikk- og regelverksutvikling i EU. NHO Mat og Drikke mener erfaringene fra de andre nordiske landene har relevante læringspunkter for å etablere

mer strukturerte samarbeidsarenaer for EØS-arbeid mellom regjeringen og partene i arbeidslivet her i Norge

NHO Mat og Drikke mener regjeringen må prioritere høyere tidlig tilstedeværelse i politikk- og regelverksutviklingen i EU. Tidligere tilstedeværelse vil bidra til å identifisere norske interesser på et tidligst mulig tidspunkt, og følge regelverksprosessen gjennom hele utviklingsløpet til de skal inkluderes i EØS-avtalen og gjennomføres i Norge.

Samarbeid med næringslivet

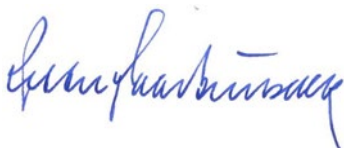
Regjeringen burde samarbeide tettere med næringslivet og partene i arbeidslivet om tidlig involvering, påvirkningsarbeid, kunnskap og forståelse om hvordan EUs politikk- og regelverksutvikling påvirker rammevilkårene for næringslivet. NHO og tilsluttede landsforeninger har medlemskap i en rekke organisasjoner og nettverk på europeisk plan som samlet sett utgjør et omfattende og verdifullt nettverk.

Dette nettverket kan utnyttes mer systematisk av regjeringen for å bygge allianser, kompetanseheving, og bidra til gjennomslag for næringslivets interesser i EUs regelverksutvikling. I en offensiv satsing på Europa burde det legges opp til mer systematisk kompetansedeling med NHO-felleskapet, nettopp for å styrke rådgivningen til medlemsbedriftene og bredde ut dialogen med regjeringen, Stortinget og andre interessenter.

Håndheving og veiledning

Når EØS-reglene er innført i Norge er det viktig med god og systematisk håndheving og veiledning av reglene på alle nivåer i norsk forvaltning. Matområdet er som nevnt, det største enkeltområdet i regelverksproduksjonen som inkluderes i EØS-avtalen. Det aller meste av regelverkene som regulerer produksjon og salg av mat- og drikke i Norge innføres fra EØS-avtalen. Dermed blir EØS-kapasitet og -kompetanse i departementer, direktorater og tilsyn avgjørende. For mat- og drikkenæringen er det spesielt viktig at forvaltningsorganene, herunder Mattilsynet og Miljødirektoratet; som har ansvar for norsk mat- og drikkeproduksjon får økt kapasitet til å drive håndheving, veiledning og tilsyn av EØS-regelverk.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør